

493470

ELŐRE

FÉLHAVI FOLYÓIRAT

FELELŐS · SZERKESZTŐ
GELEY · ANTAL

SZERKESZTŐ
BR · KEMÉNY · JÁNOS

1922 ÁPRILIS I.

VI. SZÁM

ÁRA 4 LEI

Az „Előre”

egyesíteni akarja a fiatal író nemzedéket. Annak az ifjú szellemnek akar a kifejezője lenni, amelyet éppúgy képviselhetnek a beérkezett, mint a kezdő írók. Éppen ezért mindenkit hív, aki ifjúnak érzi magát s akinek mondanivalója van. A beérkezett kéziratokat másfél hónapig megőrizzük, válaszbélyeg mellékelése esetén vissza is küldjük.

Főmunkatársak:

Bíró György, Finta Zoltán, Jakab Géza, Jancsó Béla, Kacsó Sándor, Szent-Iványi Sándor, Vég József.
HELYETTES SZERKESZTŐ: Balázs Ferenc.

Előfizetési árak:
Negyedévre .. 24 L
Félévre .. .. 48 L
Égészévre .. .. 96 L

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Cluj-Kolozsvár, Calea Victoriei 7. Szerkesztőségi órák: Kedden 7—8 óráig és pénteken 6—7-ig.
Kiadó: az „Előre” kiadóhivatala.

A címlapot és a fejléceket Tóth István rajzolta.

A legjobb és legszebb anyagból való cipők

Ferenczy Ignácz

cipész műhelyében készülnek. Cluj, Muzeului Muzeum-utca 1 szám.

Az Előre olvasóinak 5
százalék árengedmény!

Bessenyeiék hivatása

Amikor időnkint hangosat dobban valamelyik erdélyi magyar város szívverése s irodalmi fegyverkezésről rivall riadót szinpad, könyv, vagy új folyóirat, — ismételten és újból lelki szemeim elé rajzolódik a magyar irodalomtörténetnek nem túlnagy értékű, de legtisztább szándékú, nemes, szép korszaka, a *Bessenyeiék kora*.

Valahol azon az úton járunk mi is, „erdélyi ágról szakadtak“, azt akarjuk, azt csináljuk, amit nemes gárdistáink „tselekedtek“ egykor „Bétsben“.

Járomba fogni minden ígás barmot, szántani, szántani a szűz ugaron — és az utódokra bizni az aratást: tavaszt bontani és eltűnni nyomtalanúl, ha a nyár eleje jön.

A bécsi magyar gárdisták háta mögött egy lankadt évszázad kiellenesége vonaglott: lelkükbe pedig piros pirkadást festett a lelkesedés. A magyar Alföldön dermesztő volt a némaság, messze nyugaton pedig rohanó, száguldó, tomboló a szellemi élet. Királyi asszonyt őrizni, gáláns udvari szolgálatot tenni hivatottak Bécsbe: derekukon atilla feszült, hazai podgyászuk parádés szerszámokkal volt tele-tömve; arcukon üde fiatalság, izmaikban a puszták szűzi ereje, de a lelkük, a lelkük árva volt, kiellen, pusztá: egy-két dudva, egy-két poros iskolás régiség volt benne, únottan betanult Horatius, Vergilius, Tacitus; sok szabály, sok erkölcs — és semmi, semmi egyéb. A mente jól hozzásímult a délceg termethez, a kard is megfért a lépés mozdulatai mellett: a bécsi szalon puha szőnyegén hajladozni még csak tudtak a deli legények, harci készség is élt a pusztai tekintetben, hogy felfogni, visszaverni merje szép női szemek villámain, — de amikor beszédre perdült a nyelv s hangos csatákra készülődött a büszke értelem, akkor arra a szomorúságra ébredtek a deli legények, hogy otthon derék „civisek“ lehetnének, de itt Bécsben kétségbeejtő szellemi elmaradottság koldusruhája rí le a lelkükről.

Királyi „burgban“, bohém tanyán, vagy valahol egy udvarhölgy szalonjában — mámoros éjszakán — döbbenhetett bele a szép ifjak lelkébe ez az elszomorító *felismerés* és ebből a felismerésből újhodott meg a magyar irodalom.

És aztán gyorsan jóra fordult minden. Tanultak és tanítani kezdtek. Ez még nem volt irodalom. Ez még csak talajkészítés volt. Fárasztó, nehéz munka volt, de az ifjak lelkesedése több volt a szalmatűznél.

Először egy levél (az otthonmaradottakhoz, az elmaradottakhoz), azután egy évkönyv (üzenet nyugatról), röpiratok, kedves, együgyű „holmik“, rossz tragédiák és sok, szertelen sok buzdítás, előfizető-gyűjtés, érdeklődéskeltés: — és a meggyült szikra egyre több és több lelket lobbantott lángra.

A gárdisták rövid idő alatt nagyszerű, lelkes hadsereget tobozoztak össze.

A gárdisták lelkesedtek, lelkesítettek, talajt műveltek, nyelvet „palléroztak“; aztán meghaltak s átadták a megmunkált talajt az irodalomnak. Mert eljött a dús aratás is a munkás magvetés után, de ez az aratás nem a Bessenyeiék aratása volt, ezt az aratást a XIX. század gyönyörű irodalmi aranykorában mértük fel.

Valahol ezen az úton járunk mi is „erdélyi ágról szakadt magyarok“, ahol egykor lelkes gárdistáink jártak. Zavaros, bonyolult élet hívja piacra az erőt és lázas iránykeresés ver hullámzásokat a művészlelkekben. Azonkívül harcot kell vívni az olvasóközönség közönyével is. Tudatlanság és közöny állja útját az erdélyi magyar irodalomnak. Kemény, konok ellenfél mind a kettő. Az elsőt a rohamos fejlődés, a művészi formák ujszerűsége szülte, a másodikat a vérontás okozta lelki válság. Le kell törni, le kell verni mindkét ellenséget, mert nincs idő tétovázásra: az életfejlődés törvénye minden reggel a tulsó partról kiáltoz át hozzánk. Bessenyeiék csak az egyik ellenséggel verkedtek. A közönyt a XVIII. század tétlensége nyelte el és a század végén, amikor felharsand a riadó, már szomjas lelkek adtak visszhangot a szóra. Central University Library Cluj

Végül íróra, közönségre egyaránt *jelentőség* súlyával nehezdednek az utóbbi évek politikai eseményei. Hogy egy fővárosból nem érkezik többé hozzánk direkt vonat, e tény ereje új célok kitűzését tette szükségessé. Új szív kell, új agyvelő, új gyomor s új vérkeringés az anyatestről levágott végtag számára, hogy diadalmas függetlenséggel hullámzásba lendülhessen az új élet.

Bessenyeiék meghaltak, eltűntek nyomtalanul, de az irodalom nem sejtett gyönyörű virágzásba borult. Áldás minden új Bessenyeire, ki önálló erdélyi magyar irodalmat akar: áldás minden szántóvetőre, ki parlagot szeg, magot hint s nem kéri mohón számon az aratást a friss barázdától. Jöjjenek a nem titáni igényűek is; a fiatalok, a szürkéek... Megjöttek, itt vannak már... Bemutatkozásuk szimpatikus volt. Szerények, lelkesek, önzetlenek: és célhoz fognak érni.

Előre! Munkára! Mindenki a fedélzetre siessen! *Csergő Tamás*

ALKONYAT.

*Szótól kopottan hogyha várok
— s irigyen nézem az eget,
hogy öleli át a hegyet
s hogy fut a völgybe más vidékre,
sok barnán füstölő vonat —
leszáll mellém az alkonyat.
Zsibbasztó, kék színekre bomlik*

*s táncot tükröz szemem előtt.
A színe belé rég benőtt...
Majd feketül, mint egy szemfedél,
mit messze elvitt egy halott
s rám hull, mert minden alkonyatnak
a szent halottja én vagyok.*

Ruth Klára.

Piskóta

Irta: Kacsó Sándor

Falú végen domboldalába kapaszkodó, szellőcibálta sátor barna homályából lassan sóhajtoztak elő a panaszos hangok. Maga alá tört, meztelen, barna lábszárain ült a cigányok „piskótalábú királykisasszonya“ s két-ölelésre kigyó-bársonyos barna karja lankadt zsibbadással ülte tétlenül az ölet. Lelke túlfolyásán, szerelme bánatbafuló átkán, panaszos búgással üzte ki magából cigányvére hiábavaló szerelmi reménykedését. A bennerekedt keleti titokzatosság homálya festette meg-rázóvá az éjjelbe szálló, melára nyújtott dallamot s kicsi huga a sátorsarki vacokban éjféle sötétjén fogamzott, tágrafeszült szemekkel nézte a nénjét. És annak ajakáról újból elindult a panaszos folyam.

— Hiába ragyog gyöngyként a szemem.... hiába vágyik ölelésre a karom.... hiába piskóta a lábam és derekam hiába termett legénykarok ölelő tűzére.... Vakuljon csunyára ez a két szem, száradjon bogánccsá ez a két ölelő kar, járjam sebesre két piskóta lábom s aludjék ki a tűz a derekam hajlásán. És ne járjak harmatba mosdani többé, hogy fényesedjék a szemem és ne fürödjem többé az erdei patakban, hogy bársony legyen a bőröm.... Tejfehér bőrön akadt el a szemem.... és nekem semmi sem maradt.... Hol az a legény?

— Piskóta! — szólalt meg a másik: Húzd arrább a sátorponyvát. Csurdé melledre repül a hideg s aztán reá ül a köhögő halál. — Miért nem alszol? Én félek, ha ilyen búsan énekelsz?

— Csitt Maruca! Neked jó az éjszaka. Neked hallgat a szíved. Aludjál szépen....

— Hát neked a szíved sir ilyen búsan Piskóta?

— Az, kicsikém; nekem a szívem sir ilyen búsan....

— Aztán miért sir a szíved ilyen búsan Piskóta?

— Aludjál szépen, Maruca. Látnod, az erdön jártam, fehér mókust láttam s Marucának szántam.... csúnya róka észrevette, megkergette, oszt' megette.... Piskóta ezt látta, Piskóta sajnálta.... Alszol-e már Maruca?

— Piskóta, te hazudsz. Nem a mókusért sir a szíved. Én tudom miért sir a szíved; hallottam, amikor Ancsaék beszéltek róla. Neked azért a magas falusi legényért sir a szíved, aki azt a fejér orcájú leányt viszi a házába. Nem igaz Piskóta?

— Nem igaz Maruca.

— Pedig igaz. Én tudom; én hallottam. Azt is mondták, bolond vagy, hogy nem kuruzsolod meg azt a legényt. Azt mondták, hogy szerelemfű terem a temető árokban, egér szívet is kapnál; hogyha összetörnéd, harmatoseppbe főznéd, piros hajnal ragyogáskor ablakára tennéd, két hét múlva s négy nap múlva örökre ölelnéd. Csinálj így Piskóta.

— Jaj! nem merek Maruca.

— Miért félsz te Piskóta? Látnod már jöddgél a reggel. A szerelemfűvet hajnalban kell szedni. Eredj csak el hamar; Maruca szépen aludni fog. Már alszik is.

— Aludj csak Maruca. — Én is alszom...

Pedig nem aludt. Huga pihé-

gésén erősítette bátorságát s mire kitogyott belőle a panasz siráma, Maruca homlokára lopta a csókját, mellére tekerte kendőjét s lassan osont ki a hajnali hűsre. Harmattenger mosta meztelen, piskóta lábát, csatakossá ázott a szoknyája alja s fáradtan szaladgált szíve esztelen nagy hanykolódásában. — Jaj, a temetőárok, ahol meztelen boszorkányok kergetik asszott csufságok rémületével a jámbor halandókat! Mellére ülnek a telt keblű leányzónak s ráncossá szívják azt egy sóhajtás alatt.... Jaj, mivé teszik az ő királykisasszonyi szépsége hamvát... De mindegy; szerelemfű nélkül nem ér semmit keble rugalmassága, szépsége hatalma.... Szerelemfű.... temetőárok.... egérszívet is keresnek, összetörném, meg is főzném s piros hajnal ragyogásán ablakába tenném s két hét múlva s négy nap múlva örökre ölelném.... suttogta....

És ott volt már a temetőárok... Sötét fák nyujtózkodtak a végtelen sötétségbe s halkán sóhajtoztak a szállongó lelkek. Piskóta erősre keményítette a remegő piskóta lábakat s belépett a temetőárokba.

Térdre borult s remegő keze görcsösen szakította az elsőnek talált szerelemfűvet. Kissé megnyugodott. A szorgos keresgélés foglalatossága lelkére simogatta az elmerülést s már nem szállongtak a légben a meztelen boszorkányok; szerelemfűvet is kapott már eleget. Letült a földre, két keze fűvel volt tele, csak szíve kalapált újból gyáván.... Most megreccsent egy ág a sötétbe ágaskodó fa lombjátóra alján, valami suhogott s Piskóta érezte, hogy lány-mellére szállott egy

rút boszorkány.... Elájult.... Csak a reggeli napsugár kacagta életre újból. Akkor ijedten kapott a melléhez; körülötte szétszórta ott volt a szedett szerelemfű csokor s feje fölött a fényben fürdő fa alján rigópár tollászkodott. Piskóta fölugrott, összeszedte a szerelemfűvet, szaporán szedegette, egyengette piskóta lábait ösvénye futásán. És ekkor jött vele szembe a fehér orcájú leány. Sarló volt a vállán; aratni ment, de tejfehér orcáját széles kalapja védte árnyékosra a napsugarak ellen. Arca fehéren ragyogott; a Piskóta szeme feketén.... s féltékeny irigysége öklébe szállt erejével szorította összébb a szerelemfűvet. És szólt a fehér orcájú leány!

— Né, Piskóta, hát mit keresel te ilyen korán a mezőn? S milyen csatakos a szoknyád és milyen fekete az orcád! Miért nem viselsz kalapot?

— Minek az nekem? Az én orcámat nem süti feketébbre a nap....

— Igaz is — gunyolódott tovább amaz — mondják, hogy te szerelmes vagy az én vőlegényembe. Szegény Piskóta, tudod-e, hogy ő csak a fehérarcú lányokat szereti. Mit vár ott a te cigány képed?

Piskóta ajaka szélén táncolni kezdett az elkeseredés. Macskás simasággal osont közelebb a fehérarcú leányhoz, aztán hirtelen karmolásra görbült tiz pici ujjá, szerelemfűvestől együtt belevágódott annak arca fejréjébe. És vijjogott a hangja a kibuggyant piros vér nyomán.

— Ragya verje csunyára az arcod, holló vájja ki két szemed.... Aztán elszaladt olyan sebesen,

hogy piskóta lábai csak úgy símogatták az ösvényt.

A fehérarcú leány arca pedig dagadtra csúfult. Siratta, jajgatta továbbzaladt esküvője napját, arca régi himét. A doktor úr bizonygatta váltig, hogy mérges növényt dörzsölt a cigányleány a sebbe s életet kell menteni az operálás árán. Ám utána a tejfehér arcot éktelen forradás éktekeríti el.

A fehérarcú leány szemét fakóra mosták a könnyek; Piskótáék sátrát pedig messze ragadta egy éjjel sötétje s mikor keresték a méregkeverő leányt az igazság emberei, a cigánysátor nyomán már csillogott a harmat. Csak egy erdőt járó, számócát kínáló öregasszony mondta, hogy látta Piskótát erdőt bújdosó nagy félelmében. És felzokogott ekkor a tönkrecsufított fehérarcú lány s vőlegénye akaratját boszúra zokogta.

— Még ti eltűritek, hogy most is itt kóboroljon falú erdejében? Meglátjátok egyszer életemre tör majd. Nem is szerettek ti engemet eléggé.

És így csak megindult a vőlegény, hogy előkerítse menyasszonya megcsúfolóját.

Piskóta kebléttőlő nagy keserűségét bújdosta az erdőn. Űstfoldozó apját, picike hugát messze ragadta a megijedés. Piskótát is vitték egy darabig, de megátkozott nagy szerelmébe veszett szíve visszafelé húzta. Megszökött a második éjjel és a falú melletti erdő nagy fái hűsén erősítgette bátorságát új szerelemfü szedésre, bájital főzésre . . .

És hallgatta a rigófüttyöt, nézte magát a forrás tükre fényén, eszegette a számócát s néha harmattal, máskor könnyel mosogatta két-

szeme gyöngyét. Próbált, akart a falúba lopódnani, hogy szerelmese ablakába tegye a szerelmet, de mindig visszaűzte elakadt bátorsága s lábaiba kapaszkodó félelme. Reggel búsan sirta méléra nyujtott szerelmi panaszát; ijedten báméskodtak az erdő madarai a síró-rívó szerelmi szóra. Egy reggel aztán lépések nesze verte föl bánatából s szíve mozdulatlaná akadt meg egy hirtelen pillanatra. Ott jött a fehérarcú leány vőlegénye; Piskóta szívének bilincsbe törője. Piskóta érezte, hogy őt keresi nagy haraguvással s ijedten húzta meg magát vendéglátó bokra rejtegető mélyén. Tovább ment így a jegenyederekü legény.

De Piskótát húzta magával álmokóros akaratlansággal szerelmi vágya legénye nyomán. Csak utól nem érte, hisz úgy sem ölelhette ki amabból a nagy reáharaguvást. Pedig hát meghalni is édes gyönyörűség lehet az ő karjai közt és Piskóta elhatározta, hogy elárulja magát ott az erdő mélyén a forrás tövében. Ott legyen a sírja az ő haláláttermő nagy szerelmének. Összeszedte cigánytestte minden ügyességét, eléje került a legénynek; hosszú haját lobogóra bontotta, letekerte melléről a kendőt s cigánykirálykisasszonyos meztelensége szilajságával akarta fogadni a legényt. Így ült a forrás tövére s feljajgatott ajkáról újból szerelmi siralma. A legény megtorpant az idegen színtű, idegen varázsú siránkozásra; csudálkozva figyelf, aztán a forrás felé indult. És ott ült a leány. Két karját mellére fonta, ajakáról mélan patakzott a dal s két nagy fekete kigyóigéző szeme babonás akaratlansággal veszett a legényre.

És a fehér arcú leány völegé-
nyére reánehedett a keleti bü-
báj varázsa... Zsibbadás szaladt
végig a mellén s akarva — aka-
ratlan közeledett a leányhoz. Ak-
kor ismert reá... Csudálkozással
meredt kétfelé az ajka, akarni
akart, de zsisbasztóan szólott

tovább a dal és hivta, húzta az
az indiás éjszakájú két fekete
szem s a legény elbűvölten om-
lott Piskóta lábaihoz és átkarolta
amannak vonagló derekát...

És szólott tovább a dal...

A fehér arcú leány pedig hiába
várta vissza a völegényét.

OKTALAN LÁZADOZÁSOK.

Fogatattam, mint mások
és meghalok, mint mások.
Mért dörgetik szívemet
oktalan, vad lázadozások?

Nem éltem én titokban,
bűnrejtő, mély piszokban:
zsenge lombjakadáskor
én is, ő, én is égni szoktam.

Tisztító égi tűznek
lángnyelvei üttek:
csókomat megőriztem
mesék lányának, tiszta szűznek

Lehettem már sötétben —
mégis az égre néztem,
minden csillagképeket
lelkem fehér lapjára véstem.

Enyém még jóság, szépség,
boldogság, vig reménység...
Mért mérgezi véretem
vak jövőmondóm: a kétség?

Fogatattam, mint mások
és haljak meg, mint mások:
ne döngessék szívemet
vad, oktalan lázadozások.

mesék lányának, tiszta szűznekral University Library Cluj Finta Zoltán.

AZ ÜVEG.

A szívem egy nagy üvegdarab,
hideg;
senki, senki fel nem veszi,
senki,
(felkel a nap és lenyugszik a nap)
senki nem csókolja meg.

Miért?
miért: a szívem nem fehér?
és miért nem fekete?
miért?

(hol az egyik sir, a másik örül)
miért nem tiszta, se jajt, se vért?
miért?

Ki arra néz, a pillantása elfut,
átnéz rajtam, az üvegen,
(nem tudja, hogy itt valami van)

és másnak jut a százszor-drága szem-
[sugar
és nem nekem.

Milyen furcsa: semmi hangja sincs,
soha, soha egy szót se szól,
csak, ha jaj, jaj, ráít valaki,
(nem fél, hogy eltörik)
milyen furcsán döbol!

Előtte ezer ember elszalad,
(az Én egy az ezer közül,
de mégis, mégis ő köztük a király)
oh, egy se tudja az üveg bánatát,
mert így van és épp ez fáj neki:
mindenki megtátja benne magát.

Andor Endre

HOZZÁD ÍROM.

Ki itt élsz velem e szürke udvaron,
Magányosan, szobádba bezárva,
Az életed csak bű és unalom.

És nem élsz belé e más mély világba,
A sorsod titkát mérem, kutatom
És nem érek fel magadhoz, hiába.

Árvultan állasz álomúton
S nem tűz le fény egyetlen sugára
Életeden, e bágyadt ugaron.

Sáppadt szerelmem, szint-adóm, te drága,
Belém-fájásod sajjón mutatom.

Rajnai Miklós.

Budapesti színházi levél.

Irta: JANCsó BÉLA.

I.

Minden kulturának két anyagi erőforrása, gazdasági alapja: az állam és a társadalom. A viszony a legközvetlenebb a színháznál, mely érzékeny áramjelző műszer: az állam és a társadalom anyagi erőinek mutatója és kivetített képe a kor lelkének.

Budapest színházi élete és kulturája, ez a finom áramjelző, ma csak azt mutatja, hogy az anyáram vergődik, el-elakad, kimarad és intenzitása egyre lanyhulóbb ütemű.

Katasztrófálisan kiapadt itt mindkét erőforrás.

Az állam végtelen terheivel és súlyosodó gazdasági válságával csak a vegetálásra gondolhat és örül, hogy ezt is teheti.

A társadalmat a megélhetési lehetetlenségek szakadéka vágja ketté munka nélkül is dőzsölőkre és keserves munkával is csak nyomorgókra. Budapest utcáin rongyokban a középosztály, rémítő a gyermekhalandóság: de a korzókon, barokban hemzseg a vérlázító ellentét: a hadi- és valutamilliók parvenü fényűzése.

Kiapadt az egyik fő-ér: az állami támogatás és mert kidőlt a kulturát alátámasztó középosztály s a parvenü arisztokráciának érzéke a kultúra iránt nincs: gyengén folyik a másik ér is.

A rossz valuta réme pedig, mint a gazdasági csőd élesre rajzolt konturja bukik elő a sötét háttérből.

És jön a segítség: a legnagyobb veszedelem, Amerika. A nyomtasztó helyzetben energikus lépésekkel törtet előre fölényes, cézári valutája segítségével és könnyűszerrel foglalja el a stratégiai pontjait e kulturának.

Évek óta tart e folyamat és erősödik a kulisszák mögött egyre, míg végre előlépett a megdöbbentő tény: az Unió R.-T. élére Ben Blumenthal személyében amerikai tőke került s ezzel *idegen irányítás alá jut az oda tartozó négy drámai (Vig, Magyar, Belvárosi és Andrássy-úti) és két operette (Király és Blaha Lujza) színház, vagyis az összes fővárosi színházak fele.*

A megdöbbenés végigmorajlása felrázta a kábult államot: maradék erőit összefogta és átvette a Városi Színházat, mely felé már szintén kinyúlt a dollár polipkarja. Így biztosítva van a három legértékesebb színház és lett a Városi Színházból második operaház, hol azonban operettet és drámát is játszanak és amely behozza az állam nagy deficitjét az óriási összegeket elnyelő Operánál és a rendkívül olcsó helyárú Nemzeti Színháznál.

Egymással szemben áll így két színházi tröszt: az állam három és az Unió hat színházzal. (Saját lábukon csak a Várszínház, a Renaissance és az Ady Endre irodalmi színház akar és tud megállani).

Mi következik mindebből a *színészekre*?

Az, hogy a trösztök, s áll ez különösen az Unióra, a szó leg-szomorúbb és leggyalázatosabb értelmében kizsákmányolják őket.

Több, sőt valamennyi színházunkban szerepeltetik, ez nekik pénzmegtakarítás, a színészeknek pedig sokszorosan hatványozott munka. Emellett a hatalmas tröszttel fizetésemelésért folytatott küzdelmükben mindig alól maradnak. A drágaság és a művészi teljesítményük nem teljes értékelése a kiválóbbak méltó lelki depresszióját idézi elő.

És feltűnik ekkor megint Amerika, a dollár: a nagyobb dicsőség és haszon; szegény, meggyötört histriók mennek az új ígért földjére.

A Kosáry—Király együttes diadalmas sikere harangozta be nagy művészeink külföldre áramlását. Követi őket Rátkay és szervez Amerikában pesti erőkből magyar színházat, melyben már Fedák is óriási páratlan arányú sikert aratott a „János vitéz“-zel.¹

És hogy csak a legjobbakat említsük: most indult Amerikába Környey Béla és megy a nyáron Hegedüs Gyula is.

Amerika felszívja egyfelől a magyar pénzt, másfelől a magyar értéket és látszatkárpótlásnak nevezhető csak az a dicsőség és az a haszon, amit művészeink a magyar értékek ismertetésével külföldön kiverejtékeznek.

II.

A zseben át a műsornak is ura az idegen tőke. És hihetetlen arányban özönlik felénk az idegen színpadi termék.

A háború előtt is egészségtelen túltengés volt már színműimportunk, de ez ma egyenesen fantasztikus arányokat ölt. Az idegen tőke akkor is háttérbe szorította a serdülő magyar drámát: ma ez belső bajokban erőtlén, amaz pedig izmosabb, mint valaha.

Minőség és származás szerint is különbözik az akkori import a maitól. Ezelőtt egyenlő erejű volt a francia és a német behozatal, ma fölünyesen hódít a francia. A német szellemi hatást ma csak az Opera képviseli, mely Burián Károly leszerződésével eleven Wagnerkultuszt kezd. Német dráma-import azonban egyáltalán nincs és itt a két import nivó különbségének oka: a francia dráma kivénhedt és elsekélyesedett. — Németországban Jessner a rendező és Toller az író már formálják a XX század egészségtől duzzadó színpadát. Ebből ide még hír sem jön, de ez a főváros, melyben a divatnál és a tehetségnél csak egynek, az ügyes közepesnek van nagyobb kultusza, idegenmajmoló, nyugat-kendőző önmagát most sem tagadta meg és fulladásig nyeli a francia dráma torzszülőit.

A magyar színpadi írók különben „circulus vitiosus“-ban vannak az új importtal: nem írhatnak eleget, mert elnyomja az őket s mert nem írnak eleget, az import csak nő.

Az események mélyen beleszaggattak ezek táborába. Csüggesztően nehezedik valamennyire az anyagi gond és kényszerít külföldre néhányat, a felkavart szenvedélyek vihartölcseré is kiszórt néhány nagy értéket (elsősorban Biró Lajos hiányát érezzük). Az itthonmaradtak még mindig a fásultság gözkörében élnek és ez mintha

¹ 600-ik előadása a Király Színházban az évad egyik legnagyobb eseménye és méltó dicsősége a halhatatlan alkotásnak.

megmerevíténé kezüket, nem tudnak, nem képesek nagyvonalú termelésre. Áll ez különösen Molnárra és Herczegre, a két legterméke-nyebb és legdivatosabb élő színpadi írónkra. Molnár „Színház”-a és Herczeg „Holicsi Cupidó”-ja szegényes invenciójú tárcagondolatok, Herczeg „Aranyborjú”-ja pedig elbeszélés, illetőleg regénytárgy: *Magdalena két történeté*-nek dramatizálása.

És külföld felé nehézkednek mind: onnan jön az új dicsőség és a biztos megélhetés. (Molnár darabjai után milliókat kapott Amerikából.)

Itthon csak az egerek táncolnak...

Ne értsenek kérem félre; nem azokra a tehetségtelen írókra gondolok, akiket a mostani idők jelszavai dobtak a felületre; azokkal még az egerek is nehezen vállalnának rokonságot. De Lakatos, Zsoldos, Villányi, Szenes és társaik nagy népszerűségnek örvendenek. Lakatos „Fakir”-ja Törzs előkelő alakításával, Villányi—Forró Pál „Legénykérés”-e, Szenes Béla „Gazdag leány”-a és újabban Liptai Imre „A jó fiú” c. vígjátéka az évad legnagyobb színházi sikereit érték el. Idegen témák átgyalulása, régi tárgynak új szószsal való leöntése: ezek arcvonásai e ványadt termékeknek, melyekbe életet csak egyes kiváló alakítók öntenek. És a lehanyatlott izlésű közönségnek ez is elég.

A művészi izlést a nagy züllésben csak a Nemzeti Színház nemes szelleme őrizte még meg. A magyar klasszikusok és Shakespeare darabok alkotják műsorát; kimagasló eseménye volt „Julius Caesar” felújítása, melynek szereposztása: Ivánfi (Caesar), Bakó (Brutus), Gyenes (Cassius), Odry (Antonius), Horváth (Casca), Hettyey (Calpurnia) és rendezése tökéletesen nyújtott. Az eredeti bemutatók sorából kimagaslík Hevesi Sándor történeti drámája: *1514*, mély tragikai érzékével, mely Odryban hatalmas megjelenítőre talált. Oázisok ez élő adások a nagy sivatagban.

Nem volna képem teljes, ha elfeledkeznék a felfakadó új irányról: *a történeti drámáról*. Hevesi Sándor *1514*-e, Voinovich *Mohácsa* jelentős és értékes művek és messze időkre szóló benyomást ad Szomory Dezső nagyszerű *II. Lajos királya*, mely az utolsó év drámatermésének legjobbja és új irányt tör a magyar drámának. — A beteg kor pszichózisához tartoznak ezek a múltbanéző, tanulságkereső drámák épen úgy, mint a silány és értéktelen irredenta drámák is.

A feltörekvő nemzeti irány, vagy a követelő szükség szülte meg az őszi népszínműdivatot. A „Falú rossza” Nemzeti és Vigszínházbéli versenyes előadása két tanulsággal szolgál. Az egyik tanulság színi, a másik dramaturgiai.

A színi az, hogy a Nemzeti Színház tiszta művészete győzelmet aratott a Vigszínház operett-stílusán. A dramaturgiai tanulság pedig az, hogy a népszínmű, ez az eredetileg magyar őstalajból felfakadt virág, később operette-pótléknak használtatva fel, fejlődési folytonosságát elvesztette: ma csak anakronizmus és kiábrándulás.

Hiszen hol van már tőlünk annak a *Tót leánynak* a légköre, mely a Renaissance-ban Dezséri rendezésével⁹ oly hatalmas sikert ért?

Mondom, talán kapaszkodás akart ez lenni a magyar talajba. Hiszen újabb színpadi irodalmunk teljesen és végzetesen elvált a nagy magyar tömegektől. Nincs igazi népdramánk sem, mely húsunkból való hús és vérünkéből való vér lenne.

Hol fog az új magyar népdráma és az új magyar társadalmi dráma kialakulni?

Budapesten semmiesetre sem. Ennek talaja sem nem magyar, de nem is nemzetközi. A legidegenebb terület és internationalizmusa csak az idegenek haszon-politikája, nem pedig a nemzetközi erők gyűjtölencsés összefogása. Budapest talaja terméketlen.

Az új magyar dráma hatalmas hajtása nem is itt, hanem valahol a kéklő erdélyi bércek alján fog kisarjadni, vagy a székely hegyek ózondús friss lehellefében és megszületik majd akkor, ha az erdélyi néplélek művészi érzelmvilága megtermékenyítette kincses Kolozsvár legnagyobb kincsét: nemes, előkelő és tiszta színházi kulturáját.

Budapesten, 1922 március havában.

ELKÉSETT LEVELEK.

Irta: SZENT-IVÁNYI SÁNDOR.

II.

Öcsém!

Nehéz vádagnak Nessos inge fekszik a híreden. Valami kaján szavú bojtornán ember készíthette azt az inget, gyűlöletből, irigység szavával s most körbejár, körbeforgatják öreg nénikék sápitós szájukon. Valahol ott hallottam én is róla, nagyot nevettem rajta s pontot akasztanék a végére tüstént, ha nem aggasztana az a szél, az a bizonyos, mely fuvatlan sohasem indul.

Hát, öcsém, a legnagyobb bűn pletyka mázsáját akasztották itt a becsületed nyakára. Azt rebesgetik, hogy isteneddé lett múltak átkából visszamaradt minden idők verő rossza: a Léhaság.

Fejredre olvassák az elhanyagolt órákat, porosodó könyveidet és a feledésnek ajándékozott egyetemet. Járda kövét koptatod, újjongják kárörvendő ajkak, szoknyaeső, kalandkergető kócifer lettél.

S még nem elég. Tovább is mondják, — én egy Istenem a Hargita felett! — bizonyos éjszakák délben reggeledő, ázott virasztója vagy az itthoni szemekben.

⁹ Az utóbbi években Kolozsvárról elszármazott színészek közül Nagy Adorján a Nemzetiben, Farkas Sándor az Operában és Városi Színházban, Dezséri, Baranics Anna és Berky Lili a Renaissanceban, Harsányi és Szabados Piroška a Belvárosi Színházban, Újvári Lajos meg a Blaha Lujza-színházban érnek el jelentős művészi sikereket.

Ó, rágalomra született, méregkelevény szemek! Az én öcsémre ilyet mondani!

Arra, aki mezők illatával, erdők dalos emlékével a lelkében, szent fogadások istenügysegélyenét esküdte, hogy vasakarattal, friss erővel fogja lábai alá gyúrni az életet. Úr lesz felette és úgy kényszeríti ölbevenni, lágy kézzel simogatni annyi idők hosszuján át kitagadott, bosszúval vert mostoha gyermekét, mi jó népünket: Hargita népét.

Ó, rágalomra született, rút szemek! . . .

De megállj! most lángot vet az én fejemben is a gyanú. Valami az eszembe ötlött. Múltak ködének kárpítja lendül a szemem előtt és én szomorú valóságok emlékeire ébredek.

Az ám! Az életet leigázni . . . Ó, hányan mentünk el mi is — nem is olyan régen — ezzel az elhatározással.

Hogy búcsúztunk az ereszes háztól, virágos kaputól: visszajövünk!

Hogy esküdtünk a ránknéző hegyeknek, fehér köveken csattogó források vizének: visszatérünk!

Hogy megölelgettük a bátyókat és a komákat, kérges kezű, donkisott népét Régi vitézének, Csaba vezérnek: újra el fogunk jönni!

És ők értettek a szóból. Mi is azt ígértük, amit te és ők vártak reánk, sokáig vártak.

Fenn, kavargó, forgó, zajos városában azra életnek, új világot láttunk. Új emberek új mórest húztak a nyakunkba.

Legelőszőr lenézték rólunk a harisnyát, amit az édesanyánk szőtt két dolgos kezével.

Azután leszépítették a gyapjuújjast a vállunkról, öregapám ványolta báránnyája júhnak nekünk növesztett ajándékát.

Utóljára a hangunk ércét vették el az új emberek és megtanítottak suttogva, mézbeburkolt szóval beszélni. És mi örvendtünk annak. Azt gondoltuk: így hódítjuk meg az életet, ha nem nevelik otthoni ruhánkat és nem ijednek a hangunktól pipaszár hősök nyeszledt fülei. Napok hosszan át mondtuk a szépet sétatéren, korzó aszfaltján, hogy ne csúfoljanak városi donzsuának.

Tovább is mentünk. Ha inni kellett: ittunk reggelig; ha dorbézolni kellett: tettük kettő helyett; és ha éjszakák mélyén kellett mutatni a virtust, döngöttük mi az asztalt borgőzös fejek mámorának jökedvbe lökőit duhajsága legelején.

Mert mi elsők akartunk lenni, hisz székelyek voltunk, különbek mindenkinél.

Hol volt az otthon? Hol volt az eskü?

Ki vette volna észre, hogy az otthon mily messze szakadt a lelkünkötől oly rövid idő alatt? Az eskü? De hát mi az eskünek éltünk, elsők voltunk mindenek között — duhajságban, léhaságban!

És az idő szaladt, mi pedig kiérdemeltük kitagadott, átokverte nevét a székely hazának.

Ha visszagondolok erre a rettenetes időre, lúdbőrös lesz a

hátam a sejtéstől: csak nem így teszel te is? Csak nem így állod te is az esküd, öcsém, közös anyánk vére?!

Szinte éjszakáim réme lesz e gondolat és szörnyű valósággá igazul a vénasszonyok száján kelt pletyka.

Mert mi, egynehányan, nem álltunk meg azon a sárnyomos, burjánötte úton. És ezt meg kell írnom neked, hátha még javító példa lenne a te félreigazodott életedben.

Nem tudom hogyan történt: régi, jó Csaba vitéz járt-e közben érettünk a sorsnál? Vagy lidérc lángú, tragédiabahalt, feledett erdélyiek jártak-e könyörgő útat az egy Istennél?

Vagy, hogy Maga könyörült meg rajtunk, esendő sorsunkon, a mi dacos szájjal, székelty hetykeséggel, de zsolozsmás szívvel imádott Együnk, aki talán már megsokalta könnyárkos szemű, bús Attila népének égrekevélylő szenvedéseit?! Nem tudom.

Lassan-lassan fellármázott: éjszakába fult, sápadt tengésünkből a régi élet visszajáró emléke és az igazravágyás súlyos bunkójával feldorongolta a lelkünket.

Üzentek a hegyek: a Hargita, a Bekecs és a csiki havasok.

Hívtak a források, kiáltó csobogásuk idáig hallott.

Az öregek pedig, bátyák és jókomák, donkisott népe Rég vitézének, Csaba vezérnek, minket még mindig visszavártak.

Minekünk lángbaborúlt a lelkünk ezekre a hívó szavakra és megindultunk, hogy jóistenes arcú, próbált bátyáink hiába ne várjanak. Ismét felhúztuk a lármás sarkú csizmát: mindenki hallja, hogy hová lépünk!

Kitártuk a tudónket és a lelkünk mélyére lenyúlva, onnan hívtuk vissza érces szavunkat: mindenki hallja, hogy mit beszélünk!

Előszedtük láda mélyére, szekrény aljára szégyenlett, régi székelty formánk és lettünk, ami voltunk, erdőszaván nőtt, mesével áttatott, szabadságraérett székeltyfiak.

És most csatába kezdtünk, sokáigtartó, szörnyű csatába, amely lehet, hogy minket hagy a csatamezőn. Mindegy! Mi megálljuk a mi harcunk! De kevesen vagyunk: sok alvó között virrasztó, ébresztő néhányan. Ezért kell nekünk minden székelty lélek. És ezért takarja nehéz gondokba magát a lelkem, ha reád gondol, ha sápitós száju itthoniak pletykáit hallja.

De nem! Ugyebár nincsen miért aggódnom? Ugy-e, a mi anyánk-fia: te, öcsém, nem feleded soha, hogy miért kell élned?

És én hiszek neked. Ha március, új tavasz, rossz példa, vagy forrongó véred áttatott is kissé, csak helyre igazodsz te ismét az igazi útra.

Ugy-e, így lesz? Ugy-e, kiáltó szóval vered el magadtól múltak átkából visszamaradt, minden idők verő rosszát: a Léhaságot?..

Én bízom benned.

Most pedig küldöm neked itthoni barátaid új üzenetét: becsületes munka, igaz célok erős tenyerű kézszorítását.

Bátyád.

A bohóc

Írta: Br. Kemény Béla.

Mint nyolc éves kis fiú látta őt legelőször. A kertben futkosott, fején huszársapka s kardjával egy képzelt ellenséggel viaskodott.

Ekkor egy út-fordulónál szembe-került a sétálókkal. Több úr volt és két hölgy. Egyik az anyja. Másik egy magas, délceg járású, mosolygó tekintetű asszony, jobbról, balról körülvéve hódoló férfiktől.

— Jer ide, — szolt az anya a fiának, majd barátnőjéhez fordult: Ez a fiam.

— Szép gyerek, — mondta a mosolygó szemű asszony és bársnyos kézzel megcirógatta a fiút. Annak arca kigyúl, szemei csillogni kezdenek és hirtelen, maga sem tudja hogyan, csókot, finom, leheletszerű, hódoló csókot lop az őt simogató fehér kézre.

Az asszony felnevet édesen, teljes szívéből. Imádói szinte féltékenyek a fiúra, mert érzik, hogy ők ilyen nevetést előcsalni sohse fognak tudni az asszony ajkára. A fiú pedig ott áll egy fél óra mulva is, kipirulva, lángoló, lesütött szemekkel s mint a tündérmesék királyfiainak, neki is van már kiért harcolni képzelt ellenfelekkel.

*

Tíz év telt el. A kis fiúból ifjú lett, kinek szíve mélyén még mindig ott szendergett egy régi ábránd, mely olyan volt, mint a gyermekkor tündérmeséi. Eltűnve a képzeletből is mély, de határozatlan, csak néha fel-felbukkanó nyomot hagynak. Ez az ábránd, ez a vágy, mely a régen látott után sóvárgott, megtermette gyümölcseit. Az ifjú költő lett. Munkái

tele voltak mély érzésekkel, melázó, borus hangulatokkal. Az ifjú költő volt, művészetébe szerelmes költő, de ezt titokban tartotta és titkát féltő gonddal őrizte. Nem akarta a nyilvánosság fényének kitenni, a hozzá nem értők közönyével hidegen bíraltatni rajongással írt műveit, költeményeit. Szentnek tartotta hivatását, meri hivatásának érezte a költészetet és őrizte minden szentségtelen, hideg közönyös pillantástól...

Igy találkozott álmai asszonyával. A Váci-utcán látta meg. Azonnal megismerte — mert nem változott semmit — és köszönt. Az asszony hidegen, csodákozva nézett rá, de nem viszonzta a köszönést. Az ifjúnak fájt ez, fájt, hogy csalódnia kellett álmaiban és hirtelen elhatározással az asszony mellé lépett és minderről további nélkül megmondta nevét. Az asszony egyszerre mosolyogni kezdett.

— Emlékszem, — szolt. Maga azóta szépen megnőtt. Belőlem azonban öregasszony lett. De szeme, arca, egész lénye mást sem tett ezalatt, mint utóbbi szavait hazudtolta meg.

Aztán beszélgettek; az asszony kérdezősködött anyáskodóan viszonyai, élete felől. Aztán felszólitotta, hogy vacsoráljanak együtt este egyik elegáns szállóban.

Az ifjú pontosan ott volt. Vacsora közben az asszony beszélt főleg, az ifjú csak hallgatta; rajongóan, hódolattal.

— Ne csodálkozzék, — szolt az asszony, — hogy engem itt mindenki, a pincér, a cigány ösmer. Gyakran járok ide társaságban vacsorázni. Mára azonban nem

teltem említést senkinek, mert egyedül akartam lenni magával.

— Mulattatja magát így nyilvános helyeken étkezni?

— Nem az a fontos itt, — felelt mosolyogva a nő, — hanem a cigány. Azért jövök. A cigányzenéért. A magyar nótákért. El tudnám haligatni ezer életen keresztül.

— Anyira szereti a zenét?

— Imádom.

— Ugy-e, a többi művészetért is így rajong?

— Nem.

— Hogyan? Nem szereti például a költészetet? És a zenét szereti! Pedig a költészet a szavak zenéje.

— Szeretem, nem mondom. De a cigányt meg se közelíti. Úgy vagyok vele s a többi művészettel, — beleértve a klasszikus zenét is — mint a bohócokkal sokan a cirkuszban. Nem azért mentek oda. De mégis szükségesek. Szórakoztatnak; azt lehet mondani, előkészítenek a következő izgalmas mutatványokra. A művészetek is így szórakoztatnak engem; szét-

szórják gondolataimat. De igazán szeretni csak a cigányzenét szeretem.

— S a művészek, kik fáradt munkával, álmatlan, ihletes éjszákakon át teremtenek: velük nem gondol? Nem érdemelnének több figyelmet, érdeklődést?

— Igazat megvallva, sose gondolkoztam ezen. De nem szeretem az ilyen embereket. Ünöm őket. Ők is csak bohócok. Mulattatják, szórakoztatják a többi embereket. S legyen nyugodt: a cirkuszi bohóc sem élvezi azt, amit mond, nem nevet saját tréfáin. De kénytelen vele, hiszen abból él.

*

Mikor aznap az ifjú hazaért lakására és szomorú arcát megálta egy tükörben, megállt előtte és keserves fájdalommal mondta:

— Nevezz hát, miért nem nevezsz, te bohóc?

És arca torz mosolyra rándult, miközben szemében egy könnycsepp ragyogott.

ALKONYATKOR.

*Teraszon ezüst uszátyát
A hold leejti csöndesen,
Délután hiába vártam,
Nem jött, ki nekem mindenem.
A fenyők is a terasz sarkon
Hallgatják, mit mesél az alkony,
Az erdők vándor öre;
Megrázzák halkán lombjukat...*

*A mindennapi vendég hol maradt —
Meggkérdik tőle.
Fénylik az út fehér pora,
Talán nem is jön el soha
S a neve is csak átom.
A köoszlopra nyomom ajkam,
Hívom magamban halkán, halkán
Es várom ... Hosp Hildegard*

AGYAM CSATATÉR...

*Agyam csatatér, szörnyű háborúknak
Magán hordja minden goromba jármát —
Nem békés gond-eke, mi szántogatja —
Hasítja százezer otromba gránát.*

*Hasznos, tápláló, józan eszmét
Betéje vetni tán mindenki restel —
Rajf van sok feltörő győzelmi emlék
Együtt sok névtelen sötét keresztel.*

*Elbódít, ellankaszt, kifáraszt
Tüze a vad élősi láznak —
A gondolataim nem szünve, folyton,
Egymást letörve, úgy tusáznak.*

*Sokszor úgy várom: jönne végre egyszer
Az enyhület, a pihenés, a béke —
Hiába, még halál után se lesz tán
Eszmeim csatáinak vége.*

MIHÁLY LÁSZLÓ.

TOLLVONÁSOK

Sötét szobában.

(Hangulat-émlék téli estékről)

Szomorú téli estéken, mikor semmit sem látni, csak egy-egy néha fellobbanó tűzlángot, amikor nem lát ember és én sem látok embert, puha pamlagon fekszem. Eloszlanak a tudatomból a fájó gondolatok és hallgatom a tűz ropogását és az óra ketyegését.

Álmos leszek, vagy talán újra virágmezőkön szaladgáló gyermek, talán alkotó dal zsong a fülemben, mert folytonos, biztató melegség járja át a lényem. És számlálom, hogy múlnak a percek.

De jó is. Hallgatom, hogy ketyeg az óra. Most egy perc telt el, majd egy negyed óra pereg le egyforma ütemben. Olyan jó ezt hallgatni. És szembenézni a végtelennel tetsző sötéttel.

Az alatt az óra ketyeg tovább. A nagy falóra. Olyan, mint egy emberi élet, peregnék a percek, ketyeg az óra: amíg elromlik valahol a gépezet s megáll.

Melegség önt el és visszhangzik bennem a nagy egyformaság. Sötét van, minden fekete és egyenletes, be jó volna örökké így feküdni és hallgatni ezt a ketyegést.

Mily jó volna, ha az a másik gépezet: az Élet is ily megnyugtató egyformaságban ketyegne. Ha nem lennének keserű csalódások, ha nem volna bennünk semmi, semmi csúnya vágy, de jó is volna csendes téli éjszakákon figyelni az óra ketyegésre; meleg nyugodtságban, végtelen sötétben, amíg lejár: mindakét gépezet...

Szomorú téli éjszakákon, ha hallod,

hogy ketyeg az óra, minden csupa hangulat körülöttem, úgy érzed, mintha fejbe vertek volna, mikor az elejtett valóságra ébredsz.

... Pedig csak a villanyt gyújtották meg...

Végh József

A távolság meséje.

A fiu, aki olyan nagyon szerette a leányt, egy szürkülő este a nagy fák alatt sétálgatott. Homályos, félnék árnyékok lopóztak a szívébe; a fiu a szürkülő estén a leányra gondolt, akit olyan nagyon szeretett. Még sohasem tartotta a karjaiban és még sohasem kívánta annyira a csókját, mint azon a szürkülő estén.

Amikor lehullott előtte egy korán sárgára száradt falevél, belehasított a szívébe a távollét kínja. Ez a legédesebb szenvedés! Ez a legkeserűbb boldogság! És akkor maga előtt látta szerelmének hatalmas áradását, amint kiömlik a vágó szemekből és a szemhatárra ereszkedik. Maga előtt látta a mérhetetlen vizet, a szerelmet.

Két partja átért a végtelenséget. Habjaira fellegek ereszkedtek le megporlott páracseppekből. S benne ime összeforrott a két szív, az ő szíve és a leány szíve, mint a bezárult kagyló.

Egyek voltak minden távolságon keresztül. Egyek voltak oly elválaszthatatlanul, mint mikor két patak, két találkozó völgy szeméből lecsurgó kőny-patak összeömlik.

Es akkor beledöbrent a szívébe a kérdés:

— Miért köt minket kétfelé két különágazó sors, ha annyira egyik vagyunk?!

Enk volt a kérdés, amely a választ hozta a völgyek fölött. A patakok megdagadtak és kiléptek medrükéből. Haragvó, szentes hullámok söpörték végig a partot és iszappal hordták meg a rétet. A két összeömlött patak akkor érezte meg, hogy őket a vihar még szorosabban összefűzi, mint a mosolygó nap.

Balázs Ferenc.

Pályázataink eredménye.

Aránylag kevés és gyenge munkák érkeztek novella és essay pályázatunkra. Itt ott látjuk a tehetség nyomait, de sok kiforratlanságba és próbálgatózásba elvész. Alábbiakban közöljük az eredményt:

A csók. Írója csak most kezdhet megismerkedni az irodalommal. Az a nagyon őszinte odaadás szakadozik ki a soraiból, amely az egészen kezdő írók egyedüli értéke.

Marie. Szélesen folyó, epikus nyelv, lassan kibontakozó cselekmény. De sehol sem tud mélyebben szántó gondolatokat termelni, a témáját is csak fületőven fogja. Még aránylag a legtöbbet érő a beérkezett művek között.

Utszéi Krisztus-szobor alatt. Ha nem volna a témája annyira banális, sikerült kis novella lenne. A stílusa kedvesen folyó s ért ahoz, hogy a cselekményt kibontsa. Ha ügyesebb témája akad, fog irni értékesebbet is.

Kacagó Sándor. Nem tudja a két részben lejátszódó történetben az egységet kidomborítani. Meglepő egyenletesen dolgozik. Ez a novella is a sikerültebbek közé tartozik.

Mártír. Három független részből áll, negyedik a címe. Stílusa elég élvezetes, mindamellét, hogy sokhelyt rendszertelen. Ujra átdolgozva talán még használható lenne.

A többiekben alig fedeztünk föl megjegyzésre méltó értékeket. Így a díjat nem adhatjuk ki. Közlésre sem fogadhattunk el egyet sem.

Estétikai tanulmány csu-

pán egy érkezett. Néhol elég érdekes gondolatok felett töpreng a cikkíró: az egész azonban túl iskolás. Megállapításai általában helytállók. A díjra és közlésre nem érdemes.

Íme, a jelentésünk. Első kísérletünk nem sikerült. De legalább nagyobb okulást szereztünk belőle. A pályázatot — novellára és esztétikai tanulmányra — újra kiűzzük. Határideje június 1.

Következő számunk tavaszünnepi szám lesz.

Tóth István festőművész, április 9—20-ig bezárólag a Marianum dísztermében tárlatot rendez; 9-én és 19-én délután 5 óraker a kolozsvári legjobb művészek közreműködésével ugyanott művész délutánt. A tárlatra előre is felhívjuk olvasóink figyelmét.

S. F. Csodálkozik, hogy versét — bár valóban jobban sikerült némely régebben leközölnél — visszaküldtük? Hálstennek, most jobb versek közt válogathatunk. D. L. Nem használhatjuk. S. O. Küldjön még, lehetőleg többet, hogy válogathassunk. B. S. Bizony még csak a jóakarát nagy. H. A. Akartuk, de nem tudtuk használni. Azt szeretnők, ha mélyebben járó novellákat közölhetnénk. Nekünk akarnunk kell a mélységet. Az üveg. Még válogatunk belőlük. Icámhoz. Örvendjen, hogy nem közöljük. M. K. Ezt már nem tudjuk használni. R. Kl. A másik kettő nem vált be. M. I. Még nem éri el a mi színvonalunkat. Tavas. Nagyon kedves, de még nem több. M. S. Versei sokat ígérnek. Küldjön be újakat. M. T. Vanak nagyon sikerült sorai, de még nem tudjuk használni egyiket sem. St. J. Ezt a verset már nem tudjuk használni. Küldjön novellát, inkább arra volna szíveségünk.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Cluj-Kolozsvár, Calea Victoriei (volt Kossuth
Lajos-utca) 7.